

การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน

ครั้งที่ 1

เรื่อง ความหมาย ความสำคัญ จุดประสงค์ของการอ่าน
และการเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน

โดย ผศ.ดร.จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์

ความหมาย

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมาย **"การอ่าน"** ไว้ดังนี้

1) จวีรรณ คูหาภินันท์ (2542, น. 10) กล่าวว่า **"การอ่าน"** คือ ความเข้าใจใน สัญลักษณ์ เครื่องหมาย รูปภาพ ตัวอักษร คำและข้อความที่พิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

2) ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542, น. 4) สรุปความหมายของ **"การอ่าน"** ว่า การอ่านมิใช่แต่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว การอ่านเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด และจากความคิดที่ได้จากการอ่านผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่เป็นเครื่องช่วยพิจารณาตัดสินใจ นำแนวความคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3) กาญจนา เชื่อมศรีจันทร์ (ม.ป.ป., ออนไลน์) กล่าวว่า **"การอ่าน"** หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

4) มณีรัตน์ สุขโชติรัตน์ (2547, น. 18) กล่าวว่า **"การอ่าน"** คือ กระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และ ความคิดเห็นที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด

ความหมาย (ต่อ)

5) สุพรรณิ วราทร (2545, หน้า 3-4) กล่าวว่า **“การอ่าน”** คือ

- ❑ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สัญลักษณ์ที่ดีพิมพ์หรือบันทึก
- ❑ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้อ่านระลึกถึงความหมายจากประสบการณ์ที่สะสมไว้
- ❑ และยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายใหม่โดยการประสานสิ่งที่อ่านกับความคิดต่างๆ ที่ผู้อ่านมีอยู่
- ❑ ความหมายที่เกิดขึ้นใหม่จะถูกจัดไว้ในกระบวนการทางความคิดตามความมุ่งหมายของผู้อ่าน
- ❑ การอ่านจึงไม่ใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารจากข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรไปสู่จิตใจและความคิดของผู้อ่านเท่านั้น
- ❑ แต่ยังเป็นการที่ผู้อ่านมีส่วนร่วม โดยการนำความรู้และประสบการณ์มาทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านหรือเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปด้วยการตีความหมาย คาดการณ์หรือประเมินค่าสิ่งที่ปรากฏในเนื้อหาที่อ่าน
- ❑ การอ่านเป็นความสามารถที่มีได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน ผู้ที่ได้รับการฝึกฝนมากและถูกวิธีย่อมมีความสามารถในการอ่านสูง ใช้กลวิธีในการอ่านได้เหมาะสมกับสื่อที่อ่านและความมุ่งหมาย ซึ่งถือว่า **“อ่านเป็น”** ทำให้ได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการอ่านที่มีประสิทธิภาพ

ความหมาย (ต่อ)

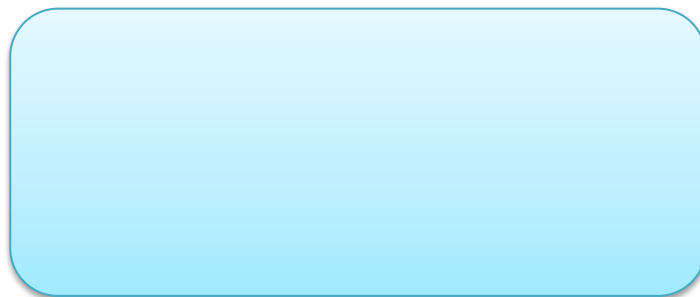
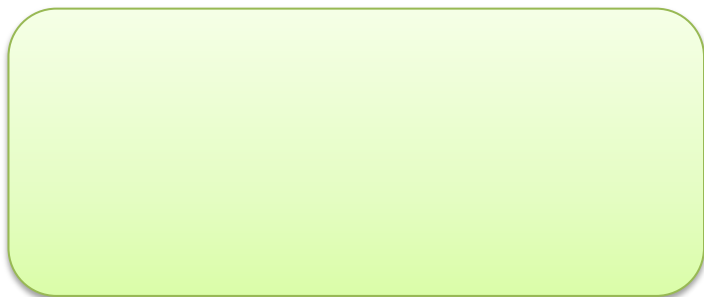
จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า... **“การอ่าน”** คือ ...

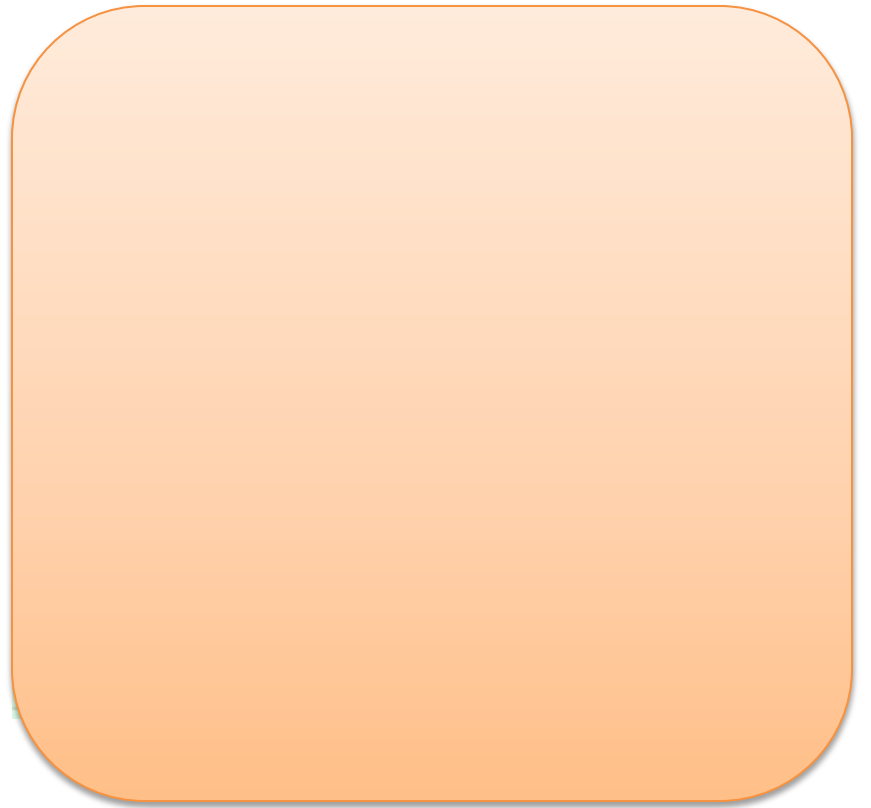
□ ความเข้าใจหรือรับรู้สัญลักษณ์ (ตัวหนังสือหรือตัวอักษร) ที่ตีพิมพ์หรือเขียนขึ้นมา

□ มิใช่เพียงการออกเสียงตามตัวอักษรอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด

□ ซึ่งความคิดนั้นได้มาจากผู้อ่านระลึกถึงความหมายจากประสบการณ์เดิมที่สะสมไว้

□ การอ่านเป็นความสามารถที่มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกฝน

ความสำคัญ

ไพพรรณ อินทนิล (2546, น. 7-9) กล่าวถึง “ความสำคัญของการอ่าน” ไว้ดังนี้

1) การอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

□ องค์การสหประชาชาติได้เสนอให้ ป.ท.สมาชิกช่วยกันรณรงค์ให้ทุกคนในโลกนี้ อ่านหนังสือให้ออกทั้งหมดในปี พ.ศ.2543 เพราะตระหนักในความสำคัญของการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมักจะเสียเปรียบ กลายเป็นคนล้าหลัง ไม่ทันโลก ไม่ทันเหตุการณ์ อาจจะถูกหลอก เสียรู้ได้ง่าย และไม่เชื่อมั่นตนเอง ไม่มีความสุขในการเข้าสังคม

□ ในชีวิตประจำวันเราต้องอาศัยการอ่านเพื่อการดำรงชีวิตแทบทุกเรื่อง เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ สินค้า เครื่องอุปโภคบริโภค ตลอดจนยารักษาโรค ทุกคนควรจะต้องรู้จักอ่านวิธีใช้ วันหมดอายุ จึงจะสามารถใช้สินค้านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการไปติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานที่ดิน สำนักงานขนส่งทางบก ธนาคาร สถานศึกษา เทศบาล ฯลฯ จำเป็นที่จะต้องอ่านหนังสือออก จึงจะสามารถไปติดต่อกับหน่วยงานที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

□ การอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บุคคลนั้นรู้สึกตนเองว่าไร้ศักดิ์ศรี ไม่สามารถร่วมพูดคุยเรื่องต่างๆ กับผู้อื่นได้อย่างเท่าเทียมกัน ดังเช่นที่ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) ได้กล่าวว่า การอ่านทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ (Reading make a Full man)

ความสำคัญ (ต่อ)

2) การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้

□ การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษา เพราะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะการเรียนวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะป็นในห้องหรือนอกห้องเรียน ล้วนแต่ใช้การอ่านเป็นสื่อในการเรียนรู้ทั้งสิ้น กิจกรรมในสถานศึกษา 80-90% จะต้องอาศัยการอ่าน

□ ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการอ่าน จึงจะสามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีความคิดกว้างขวางขึ้น หนังสือเพียงอย่างเดียวสามารถช่วยให้ผู้เรียนคิดไปตามลำดับขั้นได้

ความสำคัญ (ต่อ)

3) การอ่านเป็นสื่อสำคัญในการพัฒนาและแก้ปัญหาสังคม

□ การพัฒนาสังคมที่ดีนั้น อุปกรณ์ที่สำคัญคือ “การอ่าน” ดังคำกล่าว ของ คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต (2539, คำนำ) ที่ว่า *สิ่งหนึ่งที่ใช้วัดระดับของบุคคลและสังคมได้ ก็คือ การรู้หนังสือและการรู้จักใช้ประโยชน์จากหนังสืออย่างเต็มที่ การอ่านหนังสือจะทำให้เกิดการพัฒนาความคิด สติปัญญา จริยธรรม ศีลธรรมและเชาว์ปัญญาได้เป็นอย่างดี และรู้จักนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาตนเองทั้งด้าน สติปัญญาและจิตใจ ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้สามารถกระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม แก่ส่วนรวม สามารถวินิจฉัยความถูกต้อง เรื่องราวต่างๆ ได้อย่างฉับไว ประสบการณ์จากการอ่านทำให้เป็นผู้ที่เข้าใจสถานการณ์ที่เผชิญได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้อย่างทันที*

□ การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้ที่อ่านมากก็ย่อมจะมีมุมมองและวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเป็นคนยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและพัฒนาสังคมได้

□ ดังนั้น เมื่อทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมนั้นก็ย่อมจะดีไปด้วย เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ก็ย่อมจะรู้จักใช้สติปัญญาร่วมกันแก้ปัญหา ก็จะทำให้สังคมนั้นอยู่กันอย่างมีความสุข

ความสำคัญ (ต่อ)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, หน้า 11) กล่าวว่า **"การอ่าน"** มีความสำคัญ

- ❑ ต่อชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา
- ❑ การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร
- ❑ ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวังและมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน
- ❑ การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ การพัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันท่วงเหตุการณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็น
- ❑ นอกจากนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง

ความสำคัญ (ต่อ)

- กาณัจนา เชื่อมศรีจันทร์ (ม.ป.ป., ออนไลน์)** การอ่านจึงมีความสำคัญ ดังนี้
- 1) การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านต่าง ๆ
 - 2) การอ่านเป็นเครื่องมือช่วยให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนางานของตนได้
 - 3) การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดทางวัฒนธรรมของคนรุ่นต่อ ๆ ไป
 - 4) การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดอ่านและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านเมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา เป็นคนฉลาดรอบรู้ได้
 - 5) การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เป็นวิธีหนึ่งในการแสวงหาความสุขให้กับตนเองที่ง่ายที่สุด และได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
 - 6) การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและบุคลิกภาพ เพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
 - 7) การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์ และสังคม
 - 8) การอ่านเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาระบบการสื่อสารและการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

จุดประสงค์

ภริภัทร ทิศร (2543, น.11) กล่าวถึง "จุดประสงค์ของการอ่าน" ดังนี้

- 1) อ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิง
- 2) อ่านเพื่อแสวงหาความรู้
- 3) อ่านเพื่อแสวงหาความคิด
- 4) อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, น.23-26) กล่าวถึง "จุดประสงค์ของการอ่าน" ดังนี้

- 1) อ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็นและรับรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ
- 2) อ่านเพื่อแก้ปัญหา
- 3) อ่านเพื่อความรู้และเพื่อการศึกษาศึกษา
- 4) อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย
- 5) อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ
- 6) อ่านเพื่อรักษาสุขภาพ
- 7) อ่านเพื่อปรับปรุงงานอาชีพ
- 8) อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
- 9) อ่านเพื่อแก้เหงาหรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา
- 10) อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

จุดประสงค์ (ต่อ)

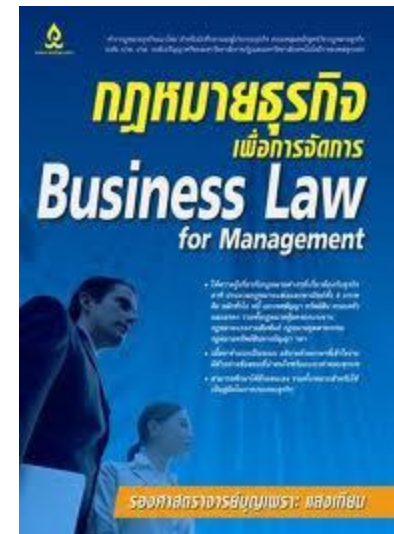
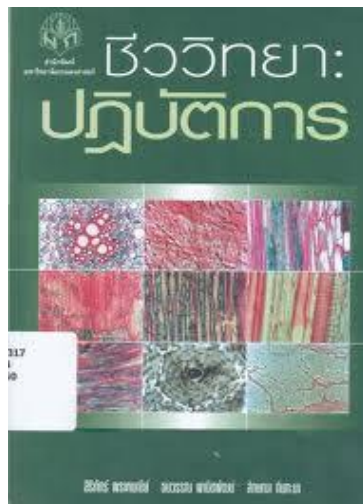
กาญจนา เข็มศรีจันทร์ (ม.ป.ป., ออนไลน์) การอ่านจากหนังสือและสื่อแต่ละครั้งของแต่ละคนจะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไป จำแนกได้กว้างๆ ดังนี้

1) การอ่านเพื่อหาความรู้

□ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทตำราทางวิชาการ สารคดีทางวิชาการ การวิจัยประเภทต่างๆ หรือการอ่านผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

□ การอ่านจากหนังสือที่มีสาระเดียวกันควรอ่านจากผู้เขียนหลายๆ คน เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหา ผู้อ่านจะได้มีมุมมองที่กว้างขึ้น มีความรอบรู้ได้แนวคิดที่หลากหลาย

□ และไม่ควรรอ่านเฉพาะในเนื้อหาวิชาที่ตนชอบเท่านั้น ควรอ่านอย่างหลากหลาย เพราะความรู้ในวิชาหนึ่ง อาจนำไปช่วยเสริมในอีกวิชาหนึ่งได้

จุดประสงค์ (ต่อ)

2) การอ่านเพื่อความบันเทิง

□ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทสารคดีท่องเที่ยว นิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล การ์ตูน บทประพันธ์ บทเพลง แม้จะเป็นการอ่านเพื่อความบันเทิง แต่ผู้อ่านจะได้ความรู้ที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องด้วย

□ การอ่านประเภทนี้มีข้อควรระวังว่า ปัจจุบันหนังสือบางชนิดมีเนื้อหาสาระและรูปภาพที่ขัดต่อวัฒนธรรมและจารีตประเพณีไทย ผู้อ่านจึงควรพิจารณาเลือกให้ดี

จุดประสงค์ (ต่อ)

3) การอ่านเพื่อทราบข่าวสาร ความคิด

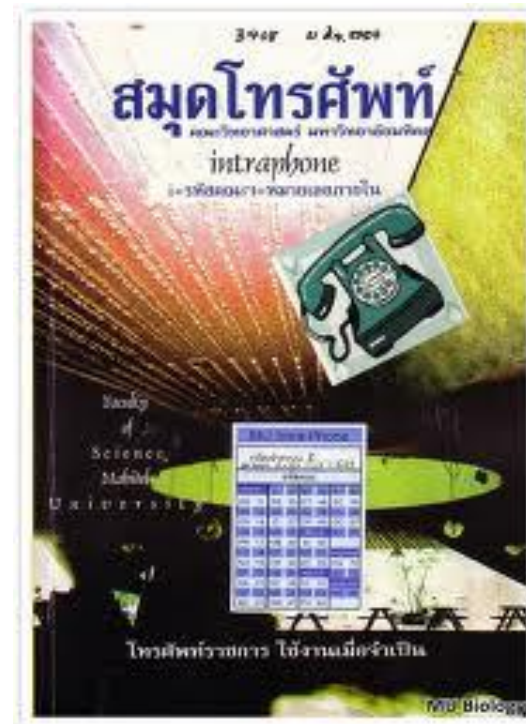
- ❑ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทบทความ บทวิจารณ์ ข่าว รายงานการประชุม
- ❑ ข้อควรระวังในการอ่านประเภทนี้คือ ผู้อ่านมักเลือกอ่านที่สอดคล้องกับความคิดและความชอบของตน จึงทำให้ปิดกั้นการรับรู้และแนวคิดด้านอื่นๆ
- ❑ ดังนั้น ถ้าจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต้องเลือกอ่านอย่างหลากหลาย ไม่เจาะจงอ่านเฉพาะสื่อที่น่าเสนอตรงกับความคิดของตน เพราะจะทำให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น อันจะช่วยให้เรามีเหตุผลอื่นๆ มาประกอบการวิจารณ์ วิเคราะห์ได้ลุ่มลึกมากขึ้น

จุดประสงค์ (ต่อ)

4) การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง

- ❑ ได้แก่ การอ่านที่ไม่ได้เจาะจง แต่เป็นการอ่านเป็นครั้งคราวในเรื่องที่ตนสนใจหรืออยากรู้ เช่น การอ่านประกาศต่างๆ การอ่านโฆษณา แผ่นพับประชาสัมพันธ์ สลากยา การอ่านสมุดโทรศัพท์หน้าเหลือง การอ่านข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา
- ❑ การอ่านประเภทนี้มักใช้เวลาไม่นานและไม่กระทำทุกวัน ส่วนใหญ่เป็นการอ่านเพื่อให้ความรู้แนะนำไปใช้ หรือนำไปเป็นหัวข้อสนทนา บางครั้งก็เพื่อฆ่าเวลา

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน

ปัจจุบันนี้มีหนังสือมากมายหลายประเภทให้เลือกอ่าน การอ่านหนังสือเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตในทางสร้างสรรค์และดีงาม ผู้อ่านต้องรู้จักพิจารณาเลือกอ่านหนังสือที่ดี และต้องรู้จักหลักในการพิจารณาเลือกอ่านหนังสือ เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าแก่การอ่านมากที่สุด

สุมนา อินทร์คำน้อย, อรทัย เลียงจินดาถาวร และมาลี ไชยเสนา (2539, น.18)

กล่าวถึง "หลักในการเลือกอ่านหนังสือ" ดังนี้

- 1) ความคิดริเริ่มของผู้เขียนในการแต่งหนังสือ เช่น มีความถูกต้อง ดีงาม มีความเป็นธรรมชาติ ไม่มีเจตนาอมตมาทำให้หลงผิด
- 2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดประโยชน์ ยกระดับจิตใจผู้อ่าน
- 3) มีกลวิธีในการแต่งที่ดี เช่น การใช้ภาษา เป็นต้น
- 4) การเลือกองค์ประกอบ เช่น ภาพ ตาราง แผนที่ เป็นต้น
- 5) พิจารณาประโยชน์ เช่น ความรู้ ความบันเทิง คติธรรม ปรัชญา สะท้อนสังคม เป็นต้น

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

กาญจนา เข้มศรีจันทร์ (ม.ป.ป., ออนไลน์) หนังสือดีควรค่าแก่การอ่าน ควรมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

1) มีความคิดดี

- มีความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้ในหนังสือ
- มุ่งให้ผู้อ่านรู้ และเห็นคุณค่าของคุณธรรม ความดีงาม ความถูกต้องและอื่นๆ
- ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์และความสุขได้ตามความเหมาะสม

2) มีเนื้อหาสาระดี

- เนื้อหาสาระที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ ไม่บิดเบือน ยั่วยุหรือเพ้อฝันเกินความจริง
- มีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและคติสอนใจที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน

3) มีกลวิธีในการเขียนดี

- คือ มีวิธีเขียนเหมาะกับประเภทหนังสือ และเนื้อหา
- การนำเสนอเรื่องราว เป็นลำดับขั้นตอนดี ชวนให้หน้าสนใจและหน้าติดตาม
- ใช้ภาษาในการเขียนดี กล่าวคือใช้ภาษาอย่างประณีต สละสลวย ไพเราะน่าอ่าน ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ใช้สำนวนโวหารและถ้อยคำ เหมาะสมกับประเภทของหนังสือ รวมทั้งเหมาะสมกับผู้อ่านที่มีวัยและความรู้ระดับต่าง ๆ กันด้วย

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

4) มีประโยชน์

□ ให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านคุ้มค่า อาจเป็นประโยชน์เพียงด้านหนึ่ง หรือหลายๆ ด้านดังนี้

4.1) ความรู้ คือ ให้อ่านเรื่องที่ไม่เคยรู้ หรือได้รู้มากขึ้นจากที่เคยรู้ ความรู้ที่ได้จากการอ่านนั้น อาจเป็นความรู้ทั่วไป หรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้

4.2) ความเข้าใจ คือ เข้าใจในสิ่งที่สงสัย ซึ่งเกิดจากการนำความรู้เดิมมา ประยุกต์เข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้รับ แล้วนำมาทบทวนโดยใช้วิจยารณญาณ ให้เกิดความเข้าใจชัด และลุ่มลึก สามารถนำไปเป็นแนวทางในการดำรงวิถีชีวิตได้

4.3) ความเพลิดเพลิน คือได้รับความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน และ ความสุขใจจากการอ่าน

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

ผู้อ่านแต่ละคนจะเลือกอ่านหนังสือต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ และ จุดมุ่งหมายในการอ่านของผู้อ่าน อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านควรมีแนวทางในการพิจารณาเลือกหนังสืออ่านเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด โดยพิจารณาดังนี้

1) ตำราวิชาการและหนังสืออ้างอิงทางการศึกษา

□ เป็นหนังสือที่ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายให้ความรู้ด้านวิชาการโดยตรง ทั้งนี้อาจจะเสนอ ทฤษฎีเนื้อหาสาระอย่างกว้าง ๆ หรือเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง มีดังนี้

1.1) พิจารณาชื่อเรื่อง หนังสือมีเนื้อหาอย่างเดียวกันอาจจะมีผู้เขียนไว้หลายเล่ม บางเล่มอาจจะตั้งชื่อไว้กลาง ๆ ทำให้เข้าใจง่ายแต่อาจจะซ้ำกันได้ ผู้อ่านต้อง ตรวจสอบสารบัญเพื่อหาเล่มที่มีข้อมูลตามที่ต้องการ แต่ถ้าหนังสือระบุชื่อเรื่อง เฉพาะเจาะจงลงไปก็จะช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจเลือกหนังสือที่ตรงกับความรู้ ความ ต้องการได้เร็วขึ้น

1.2) พิจารณาชื่อผู้แต่ง ผู้แต่งที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณได้รับการยกย่องจากวงการ หนังสือ ส่วนมากจะพยายามสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า เพื่อรักษาชื่อเสียงของตน การเลือกอ่านหนังสือ ของผู้แต่งที่มีชื่อเสียง ได้รับการยกย่องในวงการหรือ สาขาวิชานั้น ๆ จึงมักเชื่อถือได้

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

1.3) พิจารณาองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่ ส่วนเนื้อหาและส่วนช่วยค้นคว้า โดยส่วนเนื้อหาสามารถพิจารณาจากสารบัญ เพื่อดูการลำดับเนื้อหาว่าเป็นระบบหรือไร้ระบบ ความคิดและการเรียบเรียงไม่ชัดเจน ก็ไม่ควรเลือกอ่าน และส่วนช่วยค้นคว้าพิจารณาจากเชิงอรรถ บรรณานุกรม ดัชนี ภาคผนวก ประวัติผู้แต่ง และประวัติการพิมพ์ หากหนังสือเล่มใดมีส่วนช่วยค้นคว้ามาย่อมทำให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ ผู้อ่านจะได้รายละเอียดของข้อมูลมากพอตามความประสงค์และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ เนื้อหาได้ง่ายขึ้น ชัดเจนขึ้น

1.4) พิจารณาการใช้ภาษา ผู้อ่านควรอ่านตัวอย่างสัก ๒ - ๓ หน้า เพื่อสังเกตวิธีการเขียน และการใช้ภาษาว่าเหมาะสมกับแขนงวิชานั้น ๆ หรือไม่ นอกจากนี้ควรพิจารณาความถูกต้องของการสะกดคำ การเว้นวรรคตอน และการใช้ภาพประกอบด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดีขึ้น

1.5) พิจารณารูปเล่ม ผู้อ่านควรเลือกเล่มที่สมบูรณ์ โดยการสำรวจลักษณะของรูปเล่ม ตั้งแต่หน้าปก ใบบรองปก คำนำ และสารบัญ แล้วพลิกดูเนื้อหาข้างในอย่างรวดเร็ว หากพบข้อบกพร่องก็ไม่ควรเลือกซื้อหรือเลือกอ่าน เพราะอาจไม่ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

2) สารคดี

□ สารคดี เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้ ความคิด และเป็นข้อเท็จจริง ได้แก่ หนังสือตำราวิชาการต่างๆ ชีวประวัติ สถานที่สำคัญ สถานที่ท่องเที่ยว การเมือง การศึกษา เป็นต้น หลักที่ควรใช้พิจารณาในการเลือกอ่านสารคดี มีดังนี้

2.1) พิจารณาชื่อเรื่อง ควรมีขอบเขตพอเหมาะ เป็นการประมวลความรู้เฉพาะเรื่องไม่กว้างจนเกินไป

2.2) พิจารณาเนื้อหา จะต้องถูกต้อง สมบูรณ์ และเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและสังคม

2.3) พิจารณาวิธีเขียน ว่ามีวิธีการดำเนินเรื่องตามลำดับขั้นตอน ให้ข้อมูลชัดเจน ใช้สำนวนภาษาไพเราะ งดงาม สุกภาพ กะทัดรัด เข้าใจง่าย

2.4) พิจารณาภาพประกอบ ภาพประกอบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหนังสือสารคดีอย่างมาก เพราะการดูรูปภาพจะน่าสนใจมากกว่าการอ่านเรื่องราวเพียงอย่างเดียว รูปภาพต้องตรงหรือสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง แต่ก็ไม่ควรมีรูปภาพมากเกินไป

2.5) พิจารณารูปเล่ม สารคดีมีทั้งที่เป็นรูปเล่ม และดีพิมพ์อยู่ในนิตยสาร วารสาร และเอกสารทั่วไป หากเป็นเล่มควรเลือกรูปเล่มที่มีขนาดกะทัดรัด ไม่หนาเกินไป การเข้าเล่มมั่นคงทนต่อการใช้ และการเก็บรักษา

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

3) บันเทิงคดี

□ เป็นหนังสือที่มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นสำคัญ ได้แก่ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร การ์ตูน เรื่องขำขัน เป็นต้น ควรเลือกอ่านดังนี้

3.1) พิจารณาโครงเรื่องและเนื้อเรื่อง ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้จริง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องควรเป็นไปอย่างสมจริง และสมเหตุสมผล

3.2) พิจารณาการดำเนินเรื่อง ควรดำเนินเรื่องอย่างเรียบง่าย เป็นไปอย่างรวดเร็ว ขนาดของเรื่องไม่ยาวเกินไป

3.3) พิจารณาตัวละครในเรื่อง ควรใช้ตัวละครน้อย และมีความสำคัญจริง ๆ ลักษณะนิสัยของตัวละครควรมีความสมจริง

3.4) พิจารณาฉากของเรื่อง ควรแสดงให้เห็นชัดเจน สมจริง หรือคล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริง

3.5) พิจารณาแนวคิดของเรื่อง ควรเสนอแนวคิดของตัวละครตัวเดียว เป็นแนวคิดที่ชัดเจนแจ่มแจ้ง

3.6) พิจารณาการใช้ภาษา สำนวนภาษาที่ใช้ควรสละสลวย เข้าใจง่าย สามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกได้ดี หากเป็นบทสนทนาภาษาที่ใช้ควรสมจริง และเหมาะสมกับตัวละคร

การเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่าน (ต่อ)

ศิวภานท์ ปทุมสูติ (2540, น.19-20) พิจารณาวิธีเลือกอ่านหนังสือดังนี้

- 1) เลือกหนังสือที่มีสาระเรื่องราวตรงกับความต้องการหรือความจำเป็นที่ต้องอ่าน
- 2) เลือกหนังสือที่ดีมีคุณลักษณะ ดังนี้

2.1 หนังสือที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าดี

2.2 หนังสือที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าดี

2.3 หนังสือที่ได้รับรางวัลสำคัญ ๆ ในการประกวดขององค์กรที่มีคุณภาพ

2.4 หนังสือซึ่งเขียนโดยนักเขียนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของแวดวงนักอ่าน

2.5 หนังสือที่มีคุณค่าดีพร้อมทุกด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านความคิด ด้านกลวิธี ด้านทางภาษา ด้านรูปแบบและการนำเสนอ

2.6 หนังสือที่ได้รับการยอมรับศึกษาสืบทอดกันมาทุกยุคทุกสมัย

2.7 เลือกหนังสือที่จะไม่โน้มนำไปในทางเสื่อมทั้งปวง